

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/58/2024
Identifikačné číslo spisu:	6716204292
Dátum vydania rozhodnutia:	19.11.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Holíč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:6716204292.3

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Lion Law Partners s.r.o., Banská Bystrica, Komenského 14A, IČO: 36 862 461, proti žalovanému Q. Z., narodenému XX. X. XXXX, B. XXX, zastúpenému Brázdil & Brázdilová advokátska kancelária s.r.o., Zvolen, Trhová 992/1, IČO: 50 492 934, o zaplatenie 6 191,24 eura s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 15C/83/2016, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 14. septembra 2023 sp. zn. 16Co/59/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 14. septembra 2023 sp. zn. 16Co/59/2022 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Uznesenia Okresného súdu Zvolen č. k. 15C/83/2016-572 z 1. decembra 2023, č.k. 15C/83/2016-611 z 29. januára 2024 a č. k. 15C/83/2016-637 z 28. marca 2024 zrušuje.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Zvolen (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 15C/83/2016-384 z 5. júna 2018 žalobu v celom rozsahu zamietol a žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania voči žalobkyni v rozsahu 100 %. V odôvodnení poukázal na § 18 ods. 4 a 5, § 24 ods. 1 a 3 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o advokácii“), § 52 ods. 3 a 4 Občianskeho zákonníka. Uviedol, že žalobkyňa sa žalobou domáhala zaplatenia odmeny za právnu pomoc, ktorú poskytla žalovanému v súvislosti so zastupovaním vo veci majetkového usporiadania vlastníckych vzťahov a predaja nehnuteľností v Bratislave, ďalej v súvislosti so zastupovaním pred Okresným súdom Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 9C/128/2010 a vo veci vyhotovenia testamentu a prejednávania novoobjaveného majetku. Vo všetkých troch prípadoch žalobkyňa doložila plné moci, ktorými ju mal žalovaný splnomocniť na poskytovanie právnych služieb. Keďže odmena medzi stranami sporu dohodnutá nebola, žalobkyňa si v zmysle ustanovenia § 24 ods. 3 zákona o advokácii uplatňovala tarifnú odmenu. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že v prípade nárokov na zaplatenie odmeny za zastupovanie pred Okresným súdom Bratislava I, ako aj vo veci vyhotovenia testamentu a prejednávania novoobjaveného majetku bolo povinnosťou advokáta informovať klienta, ktorý je

spotrebiteľom právnej služby, o výške odmeny za úkon právnej služby ešte pred začatím tohto úkonu, inak mu odmena nepatrí. Keďže žalobkyňa nepreukázala, že si splnila túto povinnosť v zmysle ustanovenia § 18 ods. 4 zákona o advokácii, súd odmenu za poskytnutie právnej pomoci v týchto dvoch veciach žalobkyni nepriznal. V prípade nároku na zaplatenie odmeny za poskytnutie právnej pomoci v súvislosti s usporiadaním vlastníctva a predajom pozemkov, ktorý žalobkyňa odvodzovala od plnej moci uzatvorenej dňa 12. decembra 2006, súd prvej inštancie dospel k záveru, že nárok na odmenu žalobkyni ani v tomto prípade nevznikol. Žalobkyňou je právnická osoba Lion Law Partners s.r.o., pričom plná moc na poskytovanie týchto služieb právnej pomoci bola udelená X.. V. S., advokátovi, ktorý bol fyzickou osobou. Súd nesúhlasil s tvrdením žalobkyne, že kontinuálne prešli práva a povinnosti z fyzickej osoby na právnickú osobu. Ako vyplýva z potvrdenia Slovenskej advokátskej komory, k 5. marcu 2009 zaniklo oprávnenie advokáta X.. V. S. vykonávať advokáciu samostatne ako fyzická osoba. To znamená, že k uvedenému dátumu bolo potrebné aj účtovne uzatvoriť výkon podnikateľskej činnosti. X.. V. S. mal vyúčtovať a ukončiť účtovne všetky záležitosti v súvislosti so zmluvou o plnomocenstve z 12. decembra 2006. Žalobkyňa nepreukázala, že na ňu prešli práva a povinnosti z tejto plnej moci a pre nedostatok aktívnej vecnej legitimácie súd žalobu aj v tejto časti zamietol. O nároku na náhradu trov konania rozhodol súd prvej inštancie v zmysle § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“).

2. Na odvolanie žalobkyne Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj ako „odvolací súd“) rozsudkom z 28. mája 2020 sp. zn. 16Co/317/2018 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny (§ 387 ods. 1 a 2 CSP) a žalobkyni uložil povinnosť nahradiť žalovanému trovy odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Na základe dovolania žalobkyne Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „najvyšší súd“ alebo „dovolený súd“) uznesením z 28. júla 2022 sp. zn. 9Cdo/319/2020 rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dovolený súd dospel k záveru, že odvolací súd sa nezaoberal námietkou žalobkyne, že (aj vzhľadom na predbežné právne posúdenie veci súdom prvej inštancie na pojednávaní dňa 26. septembra 2017) predmetom dokazovania pred súdom prvej inštancie nebolo splnenie povinnosti v zmysle § 18 ods. 4 zákona o advokácii, a teda záver súdu prvej inštancie nemal oporu vo vykonanom dokazovaní.

3. Po vrátení veci dovolacím súdom odvolací súd na pojednávaní, na ktorom vypočul strany sporu a zopakoval dokazovanie, rozsudkom zo 14. septembra 2023 sp. zn. 16Co/59/2022 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalobkyni uložil povinnosť zaplatiť žalovanému náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. V odôvodnení uviedol, že rozhodnutie o zamietnutí žaloby bolo vecne správne, aj keď z čiastočne iných skutkových a právnych dôvodov. Podľa odvolacieho súdu je žalobkyňa v konaní aktívne legitimovaná, lebo preukázala, že poskytovala právne služby žalovanému na zmluvnom základe v rámci výkonu advokácie (na základe plnomocenstva z 12. decembra 2006). Niet inej osoby, ktorá by mohla uplatniť nárok advokáta, ktorý vykonával advokáciu ako fyzická osoba po zmene právnej formy, ako žalobkyňa. Povaha a obsah právnej pomoci, ktorá sa netýkala zastupovania v konaní na súde, a úkony žalobcu vrátane vyhotovenia dohody o urovnaní a vyúčtovania odmeny s odstupom času po odvolaní plnomocenstva však podľa odvolacieho súdu vylučujú, že by sa strany sporu dohodli práve na tarifnej odmene. Žalobkyňa tvrdila, že žalovaného zastupovala v troch veciach. Je však zrejmé, že tieto spolu súviseli a vyplynuli iba z postupu žalobkyne pri zastupovaní vo veci usporiadania vlastníctva. Na odvolacom pojednávaní žalobkyňa nepoprela skutkové tvrdenie žalovaného, že uplatnená odmena v dohode o urovnaní je v rozpore s dobrými mravmi a táto skutočnosť bola dôvodom podania žaloby, v ktorej žalobkyňa uplatnila tarifnú odmenu. Existencia dohody o urovnaní nebola sporná, ani to, že takúto dohodu o odmene žalobkyňa žalovanému predložila a až následne žalovala tarifnú odmenu.

3.1. Ďalej odvolací súd uviedol, že vyjadrenia svedka H. W. na pojednávaní dňa 14. novembra 2017 nasvedčujú tomu, že žalobkyňa konala súčasne za žalovaného aj realitnú kanceláriu H. W. a že úkony žalobkyne boli od začiatku zastupovania zosúladené a koordinované s činnosťou uvedenej realitnej kancelárie. Dohoda o urovnaní, ktorú uzavreli žalobkyňa, realitná kancelária H. W. a žalovaný, preukazuje, že žalobkyňa za celé žalované obdobie vykonávala úkony v prospech žalovaného, ale súčasne konala ako právny zástupca alebo obchodný partner realitnej kancelárie, ktorá na zmluvnom základe so žalovaným mala usporiadať vlastníctvo žalovaného. Teda žalovaný bol z dôvodu

vysporiadania vlastníctva v zmluvnom vzťahu tak so žalobkyňou, ako aj s realitnou kanceláriou. V dôsledku okolností, ktoré v priebehu zmluvného vzťahu nastali, žalobkyňa zastupovala žalovaného v súdnom konaní a pri usporiadaní dedičstva, ale ani pri tomto zastúpení nemožno rozlíšiť, že by konala výlučne v záujme žalovaného, lebo spísanie závetu sa týkalo bytu, ktorý mala záujem nadobudnúť uvedená realitná kancelária. Odvolaciemu súdu sa javilo hodnoverným tvrdenie žalovaného, že vzhľadom na nemožnosť vymáhať odmenu, ktorá je vyjadrená v dohode o urovnaní z dôvodu rozporu s dobrými mravmi a kolízie pri zastupovaní, sa žalobkyňa rozhodla dodatočne uplatniť nárok na zaplatenie tarifnej odmeny, kde sa dostala do dôkaznej núdze, lebo nárok na tarifnú odmenu nepreukázala.

3.2. Odvolací súd uzavrel, že bolo povinnosťou žalobkyne preukázať v zmysle § 18 ods. 4 zákona o advokácii, že žalovaného vopred informoval o tarifnej odmene. V predložených splnomocneniach žalobca o odmene informoval len odkazom, čo má za následok porušenie § 18 ods. 4 zákona o advokácii a v dôsledku toho nastupuje zákonom upravená sankcia, že nárok na odmenu nepatrí. Nárok na tarifnú odmenu za úkony, ktoré vykonal advokát ako fyzická osoba žalobkyňa nepreukázala, pretože odmena advokáta nebola na začiatku zastupovania dohodnutá určitým spôsobom, dohodnutá odmena sa odvíjala z vysporiadania vlastníctva, resp. z predaja nehnuteľností prostredníctvom realitnej kancelárie H. W.. V predloženej dohode o urovnaní zo 6. novembra 2012 sú vysporiadané všetky nároky žalobkyne na odmenu od roku 2006, teda od začiatku právneho zastupovania žalovaného. Z konania strán sporu teda vyplýva, že medzi nimi nebola dohodnutá tarifná odmena. Ak by sa strany dohodli na tarifnej odmene, prečo by následne podpísali zmluvnú odmenu, preukázanú dohodou o urovnaní, ktorá nasvedčuje tomu, že na začiatku nebola dohoda o odmene zo strany žalobkyne žalovanému oznámená. Ani v prípade, ak by dohoda o odmene bola neplatná z dôvodu rozporu s dobrými mravmi, ako tvrdil žalovaný, nenastupuje bez ďalšieho nárok žalobkyne na tarifnú odmenu, lebo to nevyplyva z právnej úpravy a takýto postup by obchádzal účel zákona pri preukázaní tarifnej odmeny aj v zmysle § 18 ods. 4 zákona o advokácii.

3.3. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 262 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP. V odvolacom konaní bol úspešný žalovaný, ktorý podľa výsledku sporu má právo aj na náhradu trov odvolacieho konania.

4. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa (ďalej aj ako „dovolateľka“). Navrhla, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzovala z ustanovení § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu bolo prekvapivé, založené na podklade vykonštruovaných domnienok a skutkových omylov, ku ktorým nemala možnosť zaujať akékoľvek stanovisko. Odvolací súd ignoroval jej odvolacie námietky a na „doplnenie“ potvrdzovaného rozhodnutia uviedol zásadne nové skutkové posúdenie, čo sa následne premietlo do formálne potvrdzujúceho rozhodnutia, hoci sa v jadre jednalo o verdikt zmeňujúci. Aj v tomto štádiu konania išlo o protichodné skutkové a právne závery odvolacieho súdu, ako boli prezentované pri predbežnom právnom posúdení veci na pojednávaní dňa 26. septembra 2017 súdom prvej inštancie.

4.1. Podľa dovolateľky odvolací súd nesprávne a svojvoľne dospel k záveru, že dovolateľka nepoprela obranu žalovaného o rozpore dohody o urovnaní zo 6. novembra 2012 s dobrými mravmi. Dovolateľka od počiatku súdneho konania túto časť obrany žalovaného v otázke odbornosti a dobrých mravov spochybnila, a to už na pojednávaní dňa 26. septembra 2017 a osobitne tiež v písomnom podaní zo 17. augusta 2017. Prekvapivosť odvolacím súdom prijatého skutkového záveru o nepriznaní nároku na tarifnú odmenu s poukazom na obsah dohody o urovnaní spočíva v tom, že súd prvej inštancie takto vôbec nedôvodil a v tomto smere odvolací súd nevykonal žiadne dokazovanie. Zmätočnosť videla dovolateľka i v tom, že na jednej strane súd pripustil kombináciu odmeny, ale súčasne protichodne spochybnil existenciu dvoch dohôd popri sebe s nepreskúmateľným finálnym vysvetlením, že dovolateľka tak nepreukázala dohodu o tarifnej odmene, hoci ide o nevyvrátiteľnú domnienku podľa § 24 ods. 3 zákona o advokácii. Jej nepreukázanie pritom nie je nijako závislé od obsahu dohody o urovnaní zo 6. novembra 2012, ani od údajného porušenia dobrých mravov.

4.2. Pokiaľ odvolací súd argumentoval povahou a obsahom právnej pomoci a úkonmi žalobkyne vrátane vyhotovenia dohody o urovnaní a vyúčtovania odmeny s odstupom času, dovolateľka namietala, že nie je zrozumiteľné, ako by malo plynutie času vylučovať dohodu strán na tarifnej odmene, keď táto je z hľadiska právneho posúdenia prezumovaná. Takisto namietala tvrdenie, že tri veci, v ktorých žalobkyňa žalovaného zastupovala, spolu súviseli. Dovolateľka uviedla, že nemohla v roku 2006 predvídať, že tretí subjekt podá žalobu, resp. že bude potrebné vyhotoviť testament. Ide podľa nej o logicky chybnú a neprípustnú úvahu súdom. Nie je tiež jasné, na podklade akých konkrétnych dôkazov dospel odvolací súd k chybnému úsudku, že spísanie závetu sa týkalo bytu, o ktorý mala záujem nadobudnúť realitná kancelária. Ide podľa dovolateľky o nepravdivé tvrdenie. Okrem toho odvolací súd opätovne nepovažoval za potrebné aplikovať ustanovenie § 382 CSP s ohľadom na aplikáciu nového ustanovenia § 15 ods. 8 zákona o advokácii. Odvolací súd sa podľa dovolateľky neprípustne pasoval do pozície zákonodarcu, keď neprípustne retroaktívne dotvoril a použil vo veci neexistujúcu normu § 18 ods. 4 zákona o advokácii, ktorú zákonodarca zaviedol do účinnosti neskôr - dňom 1. septembra 2009.

4.3. Vo vzťahu k výroku o trovách predchádzajúceho dovolacieho konania dovolateľka za zmätočné označila to, že napriek jej úspechu v predchádzajúcom dovolacom konaní súd rozhodol v rozpore so zásadou úspechu, keď svojvoľne a nedôvodne priznal trovy v dovolacom konaní zjavne neúspešnej strane sporu. Za unfair argumentáciu dovolateľka označila nepostačujúco strohé odôvodnenie výroku o náhrade trov konania, bez skutočného zohľadnenia jej parciálneho úspechu v prvom dovolacom konaní. Pripomenula, že v zmysle rozhodnutí I. ÚS 453/2019 a I. ÚS 296/2020 základné ustanovenie o nároku na náhradu trov konania vyjadrené v § 255 CSP (zásada úspechu v konaní) nevyklučuje rôzny pomer úspechu v jednotlivých fázach konania - prvoinštančného, odvolacieho a dovolacieho, ktorý by vyústil do rozhodnutia o nároku na náhradu trov jednotlivých konaní tromi samostatnými výrokmi. Dovolacie konanie predstavuje v tomto smere samostatnú, od ostatného konania nezávislú časť konania, čo zakladá súdu možnosť nezávisle od celkového výsledku sporu rozhodnúť len o trovách dovolacieho konania s prihliadnutím na úspech sporovej strany v dovolacom konaní.

4.4. V rámci dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) v spojení s § 432 ods. 1 CSP dovolateľka nastolila právnu otázku, či v prípade veci prevzatej advokátom pred účinnosťou ustanovenia § 18 ods. 4 zákona o advokácii sa pre platnosť dohody o tarifnej odmene vyžaduje pri prevzatí veci rovnaké splnenie povinnosti advokáta ako v prípade § 18 ods. 4 účinného od 1. septembra 2009; či splnenie uvedenej povinnosti sa osobitne vyžaduje v situácii, keď počas poskytovania právnych služieb došlo k zmene formy výkonu advokácie zo samostatnej (§ 12 ods. 1 písm. a) zákona o advokácii) na konateľa s.r.o. (§ 12 ods. 1 písm. e) zákona o advokácii) so zameraním na právne posúdenie otázky, či zmenou formy výkonu advokácie vzniká (retroaktívne) povinnosť advokáta splniť zákonnú povinnosť podľa § 18 ods. 4 zákona o advokácii v ešte neskončenej veci. Podľa dovolateľky v prípade zmeny formy výkonu advokácie zo samostatného advokáta fyzickej osoby na advokáta ako konateľa spoločnosti s ručením obmedzeným nedochádza v materiálnom ponímaní k žiadnej zmene osoby, ktorá je nositeľom advokátskej licencie a ktorá klientovi reálne poskytuje právne služby. Intertemporálne ustanovenia zákona č. 304/2009 Z. z. neobsahujú odchýlnu právnu úpravu od zákazu retroaktivity, z ktorého vyplýva všeobecná zásada, že na zmluvné vzťahy vzniknuté pred 1. septembrom 2009 sa použije skoršia právna úprava, teda tá, ktorá explicitne nevyžadovala splnenie povinnosti definovanej v § 18 ods. 4 zákona o advokácii pod sankciou nenárokovania odmeny. Nesprávne právne posúdenie veci vidí dovolateľka v nedostatočne vyargumentovanej, až arbitrárne svojvoľnej odpovedi odvolacieho súdu na nastolenú právnu otázku, keď zvoleným postupom podľa § 387 ods. 1 a 2 CSP nedošlo k preskúmateľnému a vecnému odôvodneniu napadnutého rozhodnutia.

5. Žalovaný v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalobkyne navrhol dovolanie ako nedôvodné zamietnuť. Uviedol, že celá žaloba vzhľadom na spôsob a etickú aj morálnu úroveň poskytnutia právnej pomoci, z ktorej uplatnená pohľadávka vznikla, odporuje dobrým mravom. Odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia vysporiadal so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup je v odôvodnení rozsudku dostatočne vysvetlený nielen poukazom na skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu sú preskúmateľné, keďže odvolací súd podal zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona o advokácii

vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil skutkový stav, pričom jeho právne aj skutkové závery sú správne. Podľa žalovaného žalobkyňa vychádza z mylného názoru, že hoci zmenila právnu formu z fyzickej osoby na právnickú, pokračuje kontinuálne v dôsledku nástupníctva. Ide o zvláštny pohľad žalobkyne, lebo právnická osoba je úplne nový subjekt práva a nedisponuje žiadnou aktívnou legitímáciou, aby mohla bez ďalšieho uplatňovať pohľadávku fyzickej osoby. Po zániku oprávnenia advokáta - fyzickej osoby samostatne poskytovať právnu pomoc mu prípadná pohľadávka voči klientovi nezaniká a môže ju vymáhať ako každá fyzická osoba pri ukončení živnosti. Napokon žalovaný poukázal aj na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) z 21. februára 2013 sp. zn. II. ÚS 426/2012, v zmysle ktorého „pokiaľ advokát zmenil formu výkonu advokácie zo samostatného výkonu advokácie na výkon advokácie ako konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným, po takejto zmene formy výkonu advokácie mu nezostal zachovaný status advokáta podľa zákona o advokácii, ani status samostatne zárobkovo činnnej osoby“.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je prípustné a dôvodné, preto bolo potrebné rozsudok odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP).

7. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa.

7.1. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (ods. 1). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (ods. 2).

10. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom-ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (sp. zn. II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019, 4Cdo/140/2019, 4Cdo/120/2019).

11. Vo vzťahu k porušeniu práva na spravodlivý proces dovolateľka namietala prekvapivosť, arbitrárnosť napadnutého rozsudku a to, že sa odvolací súd nezaoberal všetkými jej odvolacími námietkami. Takáto dovolacia námietka je však príliš všeobecná na to, aby dovolací súd mohol pristúpiť ku konkrétnemu dovolaciemu prieskumu. V dovolacom konaní nepostačuje všeobecný odkaz na dovolacie dôvody podľa § 420 alebo § 421 ods. 1 CSP, dovolateľ musí uviesť konkrétne skutočnosti, ktoré ním naznačené dovolacie dôvody zakladajú.

12. V konkrétnosti dovolateľka namietala, že odvolací súd uviedol zásadne nové skutkové posúdenie, čo viedlo k tomu, že aj keď má rozhodnutie odvolacieho súdu formálne povahu potvrdzujúceho rozsudku, de facto ide o verdikt zmeňujúci. Pritom odvolací súd založil rozhodnutie na protichodných skutkových

a právnych záveroch, než boli prezentované pri predbežnom právnom posúdení veci na pojednávaní dňa 26. septembra 2017 súdom prvej inštancie. K tomu dovolací súd uvádza, že takýto postup odvolacieho súdu je možný a zákonom predpokladaný. Odvolací súd nie je viazaný skutkovým a právnym posúdením veci, ako ho vykonal súd prvej inštancie. O to menej je viazaný predbežným právnym posúdením, ktoré dal stranám súd prvej inštancie.

13. Uvedenie sporných a nesporných skutočností a predbežné právne posúdenie veci súdom prvej inštancie predstavuje pre strany sporu signál, aké dôkazy je potrebné predložiť a ktoré skutočnosti naopak nie je potrebné dokazovať. Preto musí odvolací súd pri rozhodovaní o odvolaní tieto úkony súdu prvej inštancie zohľadniť a vyvodiť z nich príslušné závery (viac k tomu dovolací súd uviedol v predchádzajúcom zrušovacom uznesení v tejto veci, sp. zn. 9Cdo/319/2020). Odvolací súd však môže dokazovanie doplniť alebo vykonať opätovne (§ 383, § 384 CSP) a v takom prípade môže na základe vykonaného dokazovania (vlastného dokazovania, nie dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie) dospieť k iným skutkovým záverom, než k akým dospel súd prvej inštancie. Podobne odvolací súd nie je viazaný právnym posúdením veci súdom prvej inštancie, ale môže vec posúdiť inak, pričom za podmienok ustanovených v § 382 CSP môže aplikovať na vec aj také ustanovenie, ktoré súd prvej inštancie neaplikoval.

14. V preskúmvanej veci odvolací súd nariadil a vykonal pojednávanie, na ktorom zopakoval dokazovanie listinnými dôkazmi. Ako vyplýva z vyššie uvedeného, v prípade doplnenia alebo opätovného vykonania dokazovania môže odvolací súd dospieť k odlišným skutkovým zisteniam, než ku ktorým dospel súd prvej inštancie. Aj v konaní na odvolacom súde však treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený s poukazom na skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním a následne na právne závery, ktoré prijal. Výsledky hodnotenia dôkazov sú súčasťou odôvodnenia rozhodnutia, v ktorom súd musí stručne, jasne a výstižne vysvetliť, ktoré skutočnosti považoval za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil.

15. Pokiaľ odvolací súd vykonáva dokazovanie, platia aj pre konanie pred odvolacím súdom procesné pravidlá hodnotenia dôkazov jednotlivo aj v ich vzájomnej súvislosti (§ 191 ods. 1 CSP). Hodnotenie dôkazov je činnosť súdu, pri ktorej hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Procesná právna úprava vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, vyplývajúcej z ústavného princípu nezávislosti súdov. Táto zásada, ustanovená v čl. 15 základných princípov CSP a normatívne rozvinutá v § 191 CSP znamená, že záver, ktorý si sudca z vykonaných dôkazov urobí, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. To ale neznamená, že sudca nie je viazaný ústavnými princípmi predvídateľnosti a zákonnosti rozhodnutia. Naopak, konečné meritórne rozhodnutie musí vykazovať logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol., *Civilný sporový poriadok, Komentár*, Praha : C. H. Beck, 2016, s. 729).

16. Rovnako, podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu, riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať skutkovej i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). Súd by mal byť vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

17. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, najmä pod vplyvom judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že za porušenie práva na spravodlivý proces treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá so všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj so špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

18. Povinnosťou všeobecného súdu, vrátane súdu odvolacieho, je teda uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých rozhodnutie založil. Len náležite odôvodnené súdne rozhodnutie sa stáva interpretačným nástrojom súdnej autority k zabezpečeniu spravodlivosti. V tejto súvislosti dovolateľka namietala, že rozsudok odvolacieho súdu je založený na vykonštruovaných domnienkach a skutkových omyloch, pričom konkrétne uviedla, že odvolací súd argumentoval povahou a obsahom právnej pomoci a úkonmi žalobkyne vrátane vyhotovenia dohody o urovnaní a vyúčtovania odmeny s odstupom času, čo má podľa odvolacieho súdu vylučovať, že by sa strany sporu dohodli na tarifnej odmene. Zhodne s dovolateľkou tu dovolací súd pripomína, že tarifná odmena nemusí byť medzi advokátom a klientom dohodnutá, naopak, podľa § 24 ods. 3 zákona o advokácii patrí advokátovi tarifná odmena (aj) vtedy, ak nedôjde k dohode o inej odmene. Čo je však podstatné, z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu nie je zrejmé, čo konkrétne z obsahu a povahy dohodnutej či poskytnutej právnej pomoci vylučuje nárok na tarifnú odmenu. Tiež nie je zrejmé, prečo má vylučovať dohodu o tarifnej odmene (resp. nedohodu o inej odmene, čoho zákonným dôsledkom je nárok na tarifnú odmenu) skutočnosť, že žalobkyňa vyúčtovala odmenu (až) s odstupom času.

19. Nelogicky vyznieva aj argumentácia existenciou dohody o urovnaní, ktorá by takisto mala vylučovať nárok na tarifnú odmenu, v spojení s argumentáciou nepopretým tvrdením žalovaného o rozpore dohody o urovnaní s dobrými mravmi (odhliadnuc od námietky žalobkyne, že tieto tvrdenia popierala už v konaní pred súdom prvej inštancie). Ak teda mal odvolací súd za to, že dohoda o urovnaní bola v rozpore s dobrými mravmi, potom ju musel považovať za neplatnú a nemohol ňou argumentovať ako dohodou o inej než tarifnej odmene, teda proti nároku žalobkyne na tarifnú odmenu. Podobne pokiaľ odvolací súd mal za to, že tri veci, v ktorých žalobkyňa žalovaného zastupovala, spolu súviseli, a teda išlo de facto o jednu právnu vec, potom musel dospieť k záveru, že zastupovanie žalovaného žalobkyňou (resp. advokátom ako fyzickou osobou) sa ako celok začalo ešte pred účinnosťou ustanovenia § 18 ods. 4 zákona o advokácii.

20. Napokon musel dať dovolací súd za pravdu dovolateľke aj v tom, že odvolací súd - napriek tomu, že vykonal pojednávanie - neupovedomil strany sporu v zmysle § 382 CSP, že má v úmysle aplikovať na vec aj ustanovenie § 15 ods. 8 zákona o advokácii, ktoré súd prvej inštancie nepoužil. Je síce možné predpokladať, že keď súd prvej inštancie aplikoval vo vzťahu k žalobkyňou ako advokátskej spoločnosti s ručením obmedzením ustanovenia § 18 či § 24 zákona o advokácii, implicitne tak urobil s ohľadom na § 15 ods. 8, ktorý normuje primerané použitie týchto ustanovení aj na spoločnosť s ručením obmedzeným. Je však zrejmé, že súd prvej inštancie neaplikoval priamo a výslovne ustanovenie § 15 ods. 8 zákona o advokácii, a už vôbec ho neaplikoval v takej súvislosti, ako to urobil odvolací súd, keď z neho vyvodil, že žalobkyňa mala povinnosť pri prechode výkonu advokácie na spoločnosť s ručením obmedzeným oboznámiť žalovaného s výškou tarifnej odmeny.

21. Uvedené procesné nedostatky, nelogické závery a nedostatok riadneho odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu v ich súhrne podľa odvolacieho súdu dosahujú mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita je spôsobilá porušiť právo dovolateľky na spravodlivý proces.

22. Na základe toho dospel dovolací súd k záveru, že dovolateľka dôvodne namietala existenciu vady zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP a z tohto dôvodu je dovolanie nielen prípustné, ale aj dôvodné. Dovolací súd preto zrušil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v súlade s § 449 ods. 1 CSP a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Vzhľadom na zrušenie napadnutého rozhodnutia z procesných dôvodov, dovolací súd vecne neposudzoval uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 421 ods. 1 CSP.

23. V novom rozhodnutí odvolací súd presvedčivo a logicky vysvetlí svoje myšlienkové postupy pri hodnotení dôkazov. V závislosti od vzniknutej procesnej situácie preskúma informovanie žalovaného žalobkyňou o výške odmeny za jednotlivé úkony právnej služby v priebehu poskytovania právnych služieb (nielen na začiatku zmluvného vzťahu), argumentáciu žalobkyne o neodkladnosti niektorých úkonov právnej služby a prípadne aj argumentáciu žalovaného o neposkytnutí právnych služieb s odbornou starostlivosťou. V novom rozhodnutí súd prvej inštancie rozhodne znova o trovách pôvodného konania a rozhodne aj o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

24. Vzhľadom na zrušenie rozhodnutia odvolacieho súdu vo veci samej bolo potrebné zrušiť aj naň nadväzujúce uznesenia súdu prvej inštancie o výške náhrady trov konania, keďže išlo o rozhodnutia závislé od rozhodnutia vo veci samej (§ 439 písm. a) CSP). Závislým výrokom pritom môže byť nielen dovolaním nedotknutý výrok, tvoriaci súčasť napadnutého rozhodnutia, ale aj výrok, ktorý je obsahom iného, samostatného rozhodnutia v danej veci (R 73/2004). Súd prvej inštancie vydal dve samostatné uznesenia vyšších súdnych úradníkov o výške trov konania (uznesenie č. k. 15C/83/2016-572 z 1. decembra 2023 a uznesenie č. k. 15C/83/2016-611 z 29. januára 2024) a uznesenie sudcu o sťažnosti žalobcu (uznesenie č. k. 15C/83/2016-637 z 28. marca 2024). Vzhľadom na zrušenie potvrdzujúceho rozsudku odvolacieho súdu (vrátane výroku o nároku na náhradu trov konania) dovolací súd zrušil aj tieto uznesenia súdu prvej inštancie o výške náhrady trov konania.

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.